

Totalurile Campaniei “Votează conștient -Votează liber!”

Asociația Promo-LEX, în parteneriat cu CNTM, a desfășurat în perioada 17-26 iulie campania de educație electorală „Votează conștient-Votează liber!”.

În cadrul campaniei au fost organizate 11 dezbateri publice care au facilitat crearea unui spațiu de comunicare între cetățeni și candidații la funcția de deputat în Parlament. Dezbaterile au fost organizate în următoarele localități: or.Strășeni, s.Cocieri (r-nul Dubăsari), or.Anenii Noi, or.Ialoveni, or. Basarabeasca, s.Cuhnești (r-nul Glodeni), s.Pîrjota (r-nul Rîșcani), s.Năvîrneț (r-nul Fălești), or. Drochia, or.Sîngerei, or. Cimișlia. Alegătorii prezenți la dezbateri au avut posibilitatea să comunice cu concurenții electorali, să afle din prima sursă răspunsurile la întrebările ce îi frământă și să se informeze pentru a vota conștient în ziua alegerilor. Dezbaterile au fost moderate de experți-facilitatori independenți.

La fiecare dezbatere au fost invitate toate partidele, care pe parcurs au fost contacte de multiple ori de către coordonatori, însă am constatat totuși că marea majoritate a concurenților electorali nu sunt organizați, receptivi și operativi. De regulă, reprezentanții staff-ului central nu comunică eficient cu organizațiile teritoriale sau chiar refuză să ofere detalii și contacte despre echipele lor din teritoriu. Acest fapt generează lipsa de comunicare, confuzie și dă dovadă de iresponsabilitate. Totodată, a fost constatată

și lipsa de cultură politică din partea concurenților și dezinteres față de alegători.

Participarea partidelor politice la dezbateri a fost următoarea:

Partidul Politic "Partidul Liberal Democrat din Moldova": 11 dezbateri

Partidul Politic „Alianța MOLDOVA NOASTRĂ”: 10 dezbateri

Partidul Politic „Partidul Liberal”: 9 dezbateri

Partidul Democrat din Moldova: 6 dezbateri

Partidul Popular Creștin Democrat: 4 dezbateri

Partidul Comuniștilor din Republica Moldova: 3 dezbateri

Partidul Social Democrat: 3 dezbateri

Partidului Politic „Partidul Ecologist „Alianța Verde” din Moldova”: 1 dezbateri

În acest sens, organizatorii dezbaterilor publice își exprimă nedumerirea privind lipsa interesului manifestat de către concurenții electorali față de dezbaterile publice organizate de societatea civilă din Moldova. Participarea la astfel de evenimente este foarte importantă atât pentru concurenții electorali, care pot beneficia de serviciile unor moderatori independenți și competenți cât și pentru alegătorii care și-au manifestat dorința de a participa la dezbaterile publice. Acest fapt a fost menționat în scrisoarea deschisă lansată de Asociația Promo-LEX la data de 17 iulie 2009.

De asemenea, în cadrul campaniei, s-a constatat un nivel scăzut de participare a alegătorilor la dezbateri. În mare parte, acest lucru se explică prin nivelul jos de cultură politică, indiferență și lipsă de informare imparțială a alegătorilor.

Pe data de 26 și 27 iulie organizatorii, asistați de un grup de voluntari, au distribuit materiale informative (pliante, broșuri, stegulețe) care conțineau mesaj de încurajare pentru participare la alegeri, informație și date de contact utile

pentru alegători, detalii referitor la procesul votării. Totodată, pentru a ajunge în casa fiecărui alegător, Asociația Promo-LEX a lansat în cadrul campaniei și un spot social, care a fost difuzat la 4 posturi de radio, unul dintre posturi având acoperire națională.

Aceasta campanie a fost realizată cu suportul oferit de Czech Republic Development Cooperation.

Natalia Gligor,
Coordonator Proiect,
Asociația Promo-LEX

Promo-LEX a lansat al treilea raport de monitorizare a alegerilor

Asociația Promo-LEX a lansat astăzi [cel de-al treilea raport de monitorizare a alegerilor parlamentare anticipate](#), ce se referă la perioada 19 iulie – 26 iulie 2009.

„Efortul de monitorizare constată numeroase încălcări ale legislației electorale în perioada monitorizată”, a declarat Ion Manole, președintele Promo-LEX.

Întocmirea și afișarea listelor electorale au avut loc frecvent cu ignorarea sau respectarea parțială a prevederilor

legale, fiind identificate greșeli, inclusiv cazuri de includere a persoanelor decedate.

Influența abuzivă și intimidarea alegătorilor de către autoritățile publice au caracterizat și această perioadă a campaniei electorale. Reprezentanții administrației publice locale au făcut uz abuziv de resurse administrative pentru a influența opinia alegătorilor.

Alegătorii din regiunea transnistreană au rămas în continuare neinformați de către organele electorale despre procedura de votare. Cetățenii moldoveni domiciliați în stânga Nistrului nu au putut obține certificate pentru drept de vot din cauza neîntocmirii listelor electorale pentru regiunea transnistreană.

Monitorizarea alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 în șapte circumscripții electorale este un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte „Coaliția 2009”. Circa 270 sunt dislocați în teren pentru a monitoriza direct desfășurarea procesului electoral în Florești, Rezina, Dubăsari, Anenii Noi, Căușeni, Ștefan Vodă și regiunea transnistreană a Moldovei, unde inclusiv sunt amplasate secții de votare destinate alegătorilor cu domiciliul în stânga Nistrului.

Proiectul este implementat cu suportul financiar oferit de către National Endowment for Democracy (NED).

Persoane de contact:

Ion Manole, președinte Promo-LEX,

mob. 69 07 08 00

e-mail: info@promolex.md.

Inna Guleac, responsabil relații publice Promo-LEX,

mob. 69 33 78 41

e-mail: innaguleac@gmail.com.

Trei colaboratori de poliție ai C.P mun. Tighina (Bender) în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu au fost reținuți de către colaboratorii “organelor de miliție ale RMT” în or.Tiraspol

La 14 iulie 2009, aproximativ pe la orele 9.00, trei colaboratori de poliție ai C.P mun.Tighina (Bender) Vladimir Dragulea, Ion Rîbca și Dumitru Vieru, în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu au fost reținuți de către colaboratorii “organelor de miliție ale RMT” în or.Tiraspol. Ulterior la 16 iulie 2009, “procuratura RMT” a inițiat o cauză penală împotriva lor învinuindu-i de “tentativa de răpire a unei persoane, de două sau mai multe persoane”.

La 17 iulie, “judecătoria” de la Tiraspol a emis mandate de arest pe numele celor trei ofițeri de urmărire penală. Deși în încheierile instanței nerecunoscute nu este indicat termenul de detenției, aceștia vor sta după gratii cel puțin 2 luni, conform declarației persoanelor care anchetează procesul. La

moment toți cei trei sunt deținuți în celule separate iar rudele au acces limitat la deținuți, nemaivorbind despre accesul unui avocat. La fel există riscul ca cei trei să fie supuși unor tratamente degradante avînd în vedere învinuirile care le-au fost aduse și intențiile organelor secesioniste.

Asociația “Promo-LEX”, care monitorizează respectarea drepturilor cetățenilor în regiunea transnistreană, își exprimă îngrijorarea privind libertatea și securitatea polițiștilor arestați la Tiraspol, cărora le sunt încălcate drepturile și libertățile fundamentale de autoritățile secesioniste.

“Promo-LEX” consideră că detenția lor de către organele ilegale create pe teritoriul statului de către un regim neconstituțional rămîne o gravă problemă pentru autoritățile Republicii Moldova, deoarece cetățenilor săi domiciliați în regiunea de est a țării, nu le sunt asigurate și protejate drepturile și libertățile fundamentale.

În acest context, “Promo-LEX” solicită autorităților abilitate să se implice activ și efectiv în apărarea drepturilor colaboratorilor de poliție: Dragulea V., Rîbca Ion și Vieru D., arestați și condamnați ilegal de autoritățile de la Tiraspol.

Departamentul Juridic al Asociației Promo-Lex

21 Iulie 2009

Dezbateri publice electorale

Campania de educație electorală "Voteaza conștient – Votează liber" lansată de Asociația Promo-LEX, a demarat la 17 iulie a.c. în or. Basarabeasca prin organizarea primei

dezbateri publice electorale.

Datorită dezbaterilor organizate în cadrul acestei campanii, alegătorii prezenți la activitate au avut posibilitatea să comunice direct cu concurenții electorali, să afle din prima sursă răspunsurile la întrebări și să se informeze pentru a vota conștient în ziua alegerilor.

Pînă astăzi au avut loc 6 din cele 11 dezbateri preconizate.

Cu regret, în cadrul activităților noastre de organizare am constatat că marea majoritate a concurenților electorali nu sunt organizați, receptivi și operativi. Acest lucru a fost demonstrat și prin faptul că unii concurenți electorali au promis că vor participa în cadrul dezbaterilor, dar într-un final nu și-au onorat promisiunile și nu au apărut în fața alegătorilor.

Prezența partidelor în cadrul dezbaterilor publice este următoarea:

17 iulie, orașul Basarabeasca: AMN, PL, PLDM, PD și PNL.

18 iulie, satul Năvîrneț (r-nul Fălești): PCRM, AMN, PL, PLDM, PD, PSD.

18 iulie, orașul Anenii Noi: PCRM, PPCD, PL, AMN, PLDM.

19 iulie, orașul Drochia: AMN, PL, PLDM.

19 iulie, orașul Ialoveni: PPCD, AMN, PL, PLDM, PD, MAE, PEAVM.

19 iulie, satul Cuhnești (r-nul Glodeni): PL, PLDM, PD, PDS.

În acest sens, facem apel către toate partidele politice înscrise în cursa electorală să participe la dezbateri, delegând la evenimentele respective reprezentanți ai partidelor concurenților electorali pentru alegerile parlamentare anticipate din 29 iulie 2009.

Totodată, pentru a asigura transparența și caracterul imparțial al dezbaterilor, invităm reprezentanții mass-media să participe în cadrul acestor dezbaterilor cu scopul de a reflecta cursul campanie.

Vă reamintim că în această săptămână vor avea loc dezbateri în următoarele localități: 22 iulie – s. Pîrjota (r-nul Rîșcani), 23 iulie – or. Strășeni, 25 iulie – s. Cocieri (r-nul Dubăsari) și or. Cimișlia.

La dezbateri sunt invitați toți doritorii.

Ne asumăm dreptul și în continuare să informăm opinia publică despre atitudinea concurenților electorali față de alegători.

Pentru informații suplimentare vă rugăm să contactați: Coordonatorul Proiectului „Votează conștient! Votează liber!”, Asociația Promo-LEX, Natalia Gligor, tel. 44.96.26, e-mail: info@promolex.md.

**Promo-LEX a lansat primul
raport de monitorizare a
alegerilor parlamentare**

anticipate în 7 regiuni din Moldova

Chișinău, 14 iulie 2009. Asociația Promo-LEX a lansat astăzi [primul raport de monitorizare a alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009](#). Procesul de monitorizare s-a realizat în 7 circumscripții electorale: Florești, Rezina, Dubăsari,

Anenii Noi, Căușeni, Ștefan Vodă și regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Primul raport de monitorizare se referă la perioada 16 iunie – 11 iulie 2009.

„Prin intermediul acestui proiect de monitorizare, ne dorim asigurarea unor alegeri libere și corecte în toată țara. Având experiența monitorizării procesului electoral în regiunea transnistreană, de data aceasta am hotărât să facem mai mult. La acest scrutin observăm procesul electoral și în unele raioane din dreapta Nistrului, adică în cele în care tradițional sunt deschise secții de votare pentru alegătorii domiciliați în regiunea transnistreană”, a declarat Ion Manole, Președintele Asociației Promo-LEX.

În primul raport de monitorizare se constată faptul că desfășurarea procesului electoral se caracterizează printr-o serie de tendințe care ar putea limita posibilitățile de exercitare a dreptului de vot a unor grupuri de alegători și întârzieri în executarea planului calendaristic stabilit de Comisia Electorală Centrală.

„Prin stabilirea datei alegerilor într-o zi de lucru, alegătorilor moldoveni aflați peste hotare, și celor din regiunea transnistreană, li se limitează dreptul la vot.

Obligația de a vota la locul de reședință temporară și lipsa unor reglementări suplimentare complică participarea alegătorilor care își fac studiile în instituțiile de învățământ din afara localităților de domiciliu”, a afirmat Ion Guzun, jurist Promo-LEX.

Observatorii au constatat cazuri de influență abuzivă asupra alegătorilor, implicarea excesivă a forțelor de ordine în activități electorale, implicarea minorilor în activități de campanie și tratament preferențial din partea autorităților publice locale față de unii concurenți electorali.

Către sfârșitul perioadei monitorizate, Consiliile Electorale Raionale nu au făcut publice informații cu privire la hotarele secțiilor de votare, adresa și informațiile de contact ale secțiilor de votare, în pofida unui termen limită stabilit pentru data de 3 iulie. De asemenea, Comisia Electorală Centrală nu a reușit să colecteze în termenii stabiliți listele electorale preliminare de la administrațiile publice locale, unele liste prezentate fiind incomplete.

Observatorii Promo-LEX au constatat că recomandările formulate de grupurile de monitorizare naționale din 2009 și 2005 au fost implementate într-o măsură redusă și selectivă. Pentru alegerile anticipate din 29 iulie 2009, administrația electorală nu a anunțat deschiderea unor secții de votare suplimentare pentru asigurarea dreptului de vot a cetățenilor domiciliați în regiunea transnistreană. Autoritățile abilitate nu au investigat cazurile de încălcare ale legislației electorale, semnalate de grupurile de monitorizare. Calitatea listelor electorale continuă a fi o îngrijorare majoră. Rămâne neclar cui revine responsabilitatea finală pentru întocmirea listelor electorale. Administrația electorală a dispus aplicarea unei ștampile distinctive în fișele de însoțire ale alegătorilor, fără a întreprinde alte măsuri de prevenire a votului multiplu.

Promo-LEX va continua monitorizarea procesului electoral și va

publica alte rapoarte de monitorizare până la ziua alegerilor. Proiectul este implementat cu suportul financiar oferit de către National Endowment for Democracy (NED).

Pentru informații suplimentare vă rugăm să contactați: Președintele Asociației Promo-LEX, Ion Manole, tel. 49.26.84, e-mail: info@promolex.md

http://www.publictv.md/ro/Primul_raport_de_monitorizare_a_alegerilor_parlamentare_anticipate-14.07.2009

DOC – [Raport Nr.1](#)

Memorandum privind starea drepturilor omului și activitatea instituțiilor democratice în perioada postelectorală în Republica Moldova

La 16 aprilie 2009, mai multe ONG-uri pentru apărarea drepturilor omului au organizat o dezbatere publică cu tema "Democrația în pericol: în ce măsură se respectă drepturile omului în Moldova", iar la 1 iulie, 2009, Asociația Promo-LEX a organizat Conferința „Funcționarea instituțiilor democratice și Drepturile Omului în perioada post-electorală în Moldova”. În cadrul acestor evenimente s-a discutat situația post-electorală din Moldova, fiind recomandate o serie de acțiuni

prin care vor putea fi restabilite normele statului de drept și supremația legii în Republica Moldova. Participanții au constatat următoarele:

Alegerile parlamentare din 5 aprilie 2009 au fost urmate de numeroase proteste spontane, motivate de sentimentul fraudării scrutinului organizat de autorități și de inacțiunea organelor judiciare. Nemulțumirea unei părți importante a electoratului a luat forma unor ample mișcări de stradă la 6 aprilie, purtând un caracter pașnic. Acțiunile de protest au continuat pe data de 7 aprilie, suprapunându-se în după amiaza zilei cu ciocniri cu trupele de ordine, după care anumite elemente agresive au vandalizat două instituții ale statului, neprotejate de către gardienii acestora. Intervențiile ulterioare ale trupelor de ordine au semănat panică și teroare în rândul protestatarilor pașnici și a cetățenilor liberi, fiindu-se înregistrate numeroase cazuri de tratament inuman și acțiuni de tortură, în cadrul comisariatelor de poliție.

Aceste evenimente au constituit un test esențial pentru o analiză a nivelului de respectare a drepturilor omului și funcționare a instituțiilor democratice. O serie de instituții naționale și internaționale și-au manifestat îngrijorarea față de funcționarea instituțiilor democratice și respectarea drepturilor omului în Moldova. Mai mult, în scopul depășirii situației societatea civilă a lansat la 04 mai 2009 o Foaie de parcurs prin care au fost stabilite câteva priorități esențiale pentru restabilirea ordinii de drept, echilibrului și separării reale a puterilor în stat precum și respectării drepturilor fundamentale ale cetățenilor Republicii Moldova.

Participanții Conferinței au discutat despre numeroase încălcări grave ale drepturilor omului, pe de o parte, și inacțiunea sau acțiunea inadecvată a instituțiilor statului în perioada post-electorală, pe de altă parte:

Libertatea întrunirilor pașnice

Faptele colectate vorbesc grăitor despre faptul că, în evenimentele din 6-7 aprilie, poliția a acționat inadecvat, nu a împiedicat violențele extreme și s-a eschivat în mod rușinos de la misiunea de a proteja edificiile publice principale; Poliția a continuat să ignore normele legale privind asigurarea condițiilor necesare pentru desfășurarea întrunirilor publice și nu a luat măsuri eficiente pentru protejarea manifestanților pașnici și oprirea violențelor; Acțiunile nejustificate ale poliției nu sunt anchetate eficient de Procuratura Generală; Accesul la folosirea echipamentului sonor nu este pus la dispoziția organizatorilor pentru a facilita întrunirile publice; Poliția nu deține capacități suficiente pentru a coopera, comunica și dialoga cu organizatorii întrunirilor publice. Siguranța persoanei și dreptul de a nu fi supus torturii

Organele de forță au recurs la rețineri ilegale în masă, cu aplicarea brutală a forței fizice, acțiuni soldate cu numeroase victime și prejudicii cauzate securității individuale, fapte de tortură, tratament degradant și inuman; Opinia publică, presa independentă și experți independenți au anunțat 4 persoane decedate în urma presupuselor acțiuni ilegale ale forțelor de ordine. În contextul lipsei unui răspuns din partea autorităților cu privire la aceste presupuneri și a unei anchete rapide și eficiente în aceste cazuri, la cererea rudelor, ulterior una din persoanele decedate a fost deshumată, un expert internațional confirmând decesul acestuia în urma aplicării loviturilor (în timp ce certificatul de deces eliberat de autorități constata o altă cauză a decesului);

Autoritățile nu au recunoscut oficial și nici nu au condamnat represiunile și gravele abuzuri împotriva drepturilor constituționale ale cetățenilor, săvârșite în masă în perioada 7-12 aprilie 2009. Mai mult, unii reprezentanți ai statului s-au postat în „avocați” ai forțelor de ordine; Instanțele de judecată au examinat, la 10 aprilie 2009,

cauzele deschise protestatarilor pașnici, în afara sediilor lor, cu încălcarea gravă a principiilor de drept, în absența unei asistențe corespunzătoare din partea apărării. Încheierile judecătorești au avut același conținut, fiind modificat doar numele persoanelor reținute cu emiterea lor în lipsa unor avocați calificați care urma să obiecteze împotriva abuzurilor aplicate în Comisariatele de Poliție. Judecătorii de instrucție au avut un rol formal, care avea scop de a reda o aparență legală actului de justiție prin emiterea pe bandă rulantă a unor încheieri fără examinarea circumstanțelor cauzei, în mod obiectiv și sub toate aspectele;

Organizațiile pentru apărarea și promovarea drepturilor omului au colectat informații despre cazurile de reținere și detenție a persoanelor în legătură cu evenimentele post-electorale. Potrivit acestora, au fost reținute 665 persoane, dintre care cca.9% femei, 3 persoane minore până la 14 ani și 18 persoane până la 18 ani. 34% au fost reținute de persoane în civil. 40% au declarat că nu au avut acces la avocat în condiții legale, 38% nu au fost informați asupra motivului detenției iar 30% au fost informate numai după reținerea lor, 64% au fost obligate să semneze acte procesuale în absența asistenței legale, 18% nu au avut acces la servicii medicale, aflându-se în custodia poliției 64% au fost maltratați și abuzați, în 87% cazuri persoanele din cadrul poliției au fost identificate direct;

MAI (în special Direcția Securitate Internă) nu comunică informații referitor la preluarea și investigarea cazurilor înregistrate sau publicate de ONG-uri, referitor la colaboratorii care au aplicat rele tratamente față de persoanele ce au manifestat pașnic și față de cele reținute.

Libertatea mass-media / Libertatea de exprimare

Mass-media cu acoperire națională, în special posturile publice TV și Radio au prezentat unilateral opinii și imagini privind evenimentele postelectorale, utilizând metode de influențare și manipulare a opiniei publice;

Comportamentul unor surse mass-media, în special al celor publice, trădează o dependență politică și ideologică

sfidătoare în raport cu statutul acestora de instituții publice de audiovizual, cu încălcarea flagrantă a Codului Audiovizualului și împotriva interesului public pentru care ar trebui să servească ultima reformă din domeniu;

Lipsa dezbaterilor publice televizate pe probleme actuale ale societății afectează fundamentele democratice ale statului și societății, încorsetează pluralismul politic și competiția liberă de idei;

Accesul limitat la sursele tv/radio cu acoperire națională pentru diverse opinii, subiecte și actori, creează avantaje ilicite partidului aflat la guvernare, discriminând opoziția politică și societatea civilă.

Funcționarea Instituțiilor democratice: Legislativ, Executiv și Judiciar

Principiul separării puterilor în stat nu este respectat în Republica Moldova, atestându-se o concentrare excesivă a puterilor statului în mâinile unei singure persoane, înclinată spre abuz și autoritarism;

Așa-zisa „amnistie” declarată de Președintele în exercițiu în privința persoanelor reținute/deținute după evenimentele din 7 aprilie 2009 a fost lansată în mod populist, cu încălcarea normelor constituționale în vigoare;

Președintele statului a format prin Decretul său o Comisie de anchetă a evenimentelor post-electorale, fără a se asigura că această comisie este suficient de reprezentativă, competentă și investită cu suficientă credibilitate publică, ceea ce a erodat șansa deblocării situației de criză politică de după alegerile eșuate din aprilie 2009;

Observatorii naționali și internaționali au notat ilegalitatea deținerii concomitente a unor funcții oficiale cu participarea unor demnitari ai statului în cadrul campaniei electorale, ceea ce contravine principiului de asigurare a condițiilor egale pentru concurenții electorali, prevăzut de Codul Electoral și Constituția RM;

Curtea Constituțională a admis omisiuni la examinarea

aspectelor privind durata mandatului și incompatibilității funcției de șef al statului și a celei de președinte al legislativului Republicii Moldova;

Instituția avocaturii a admis examinarea cauzelor în incinta Izolatoarelor de detenție preventivă devenind participanți ai acestor ilegalități.

Luând act de aceste fapte condamnabile, noi, participanții la conferința „Funcționarea instituțiilor democratice și Drepturile Omului în perioada post-electorală în Moldova”, dorim să recomandăm cu insistență autorităților moldovene următoarele acțiuni:

1. Asigurarea unui climat european de alegeri în Republica Moldova, desfășurate în mod democratic, liber și corect cu înlăturarea încălcărilor depistate în alegerile eșuate din aprilie 2009;

2. Asigurarea libertății întrunirilor și acțiunilor pașnice de protest, în conformitate cu standardele internaționale;

3. Lichidarea cenzurii politice, asigurarea respectării de către mass-media a normelor legale și standardelor profesionale, precum și sancționarea discursului virulent și anti-democratic în presa scrisă și electronică;

4. Asigurarea accesului liber, nediscriminatoriu și egal al tuturor actorilor importanți din cadrul societății civile, inclusiv al partidelor politice la posturile publice de TV și Radio (Teleradio-Moldova), aflate în serviciul publicului;

5. Invitarea unei Misiuni Internaționale de Monitorizare a mass-media în Moldova, și accelerarea reformării eficiente a Audiovizualului Public pentru a determina activitatea acestuia conform normelor legale și principiilor profesionale;

6. Organizarea dezbaterilor publice televizate pentru a informa și educa populația în spiritul valorilor democratice;

7. Recunoașterea publică de către reprezentanții instituțiilor de stat a abuzurilor comise în perioada imediat următoare alegerilor parlamentare, identificarea și anchetarea conform normelor și procedurilor legale a persoanelor violente, care

au participat la vandalizarea instituțiilor statului;

8. Anchetarea și sancționarea persoanelor și colaboratorilor forțelor de ordine, care au aplicat tortura și maltratat persoane

9. Transferul imediat al izolatoarelor de detenție preventivă de la MAI către Ministerul Justiției, una din prioritățile PNADO pentru perioada 2004-2008 și, respectiv PAUERM;

10. Urgentarea procesului de elaborare a proiectului PNADO (2009-2012) cu adaptarea acestuia în conformitate cu Rezoluțiile și Recomandările instituțiilor internaționale;

11. Investigarea cazurilor de Procuratura Generală, MAI și alte instituții de stat, în termeni prioritari a cazurilor de rele tratamente aplicate față de persoanele reținute/deținute; acordarea asistenței necesare în vederea îmbunătățirii stării psiho-emotive a colaboratorilor OAI;

12. Reiterarea necesității unei investigații de către o Misiune Internațională de Investigare a tuturor acțiunilor și abuzurilor post-electorale cu invitarea imediată a unei astfel de Misiuni. Asigurarea condițiilor necesare pentru delegarea de către UE a unei Misiuni de Consolidare a Instituțiilor de drept și de securitate internă („Rule of Law” Mission): instituții mass-media, justiție, procuratură, poliție, servicii de securitate, precum și alte instituții relevante;

13. Investigarea independentă a tuturor acțiunilor întreprinse în perioada 6-15 aprilie, concomitent cu desfășurarea unei anchete credibile internaționale, eventual sub egida UE;

14. Depolitizarea funcției Președintelui RM, prin detașarea sa de afilierea la orice partid politic – în contextul faptului că Republica Moldova este o republică parlamentară și responsabilitatea pentru guvernare trebuie să și-o asigure prim-ministrul Republicii Moldova.

Societatea civilă a constatat carențe grave privind respectarea drepturilor omului în Moldova în perioada postelectorală

Libertatea de exprimare și libertatea întrunirilor pașnice sunt în pericol, iar fenomenul torturii este abordat diferit de variate părți implicate. Acestea sunt concluziile la care au ajuns

experții în cadrul conferinței „Drepturile omului și instituțiile democratice în perioada post-electorală în Moldova”, desfășurate pe 1 iulie 2009. Ulterior, va fi elaborat un studiu ce va conține o analiză a situației libertății întrunirilor, siguranței persoanelor, libertății de exprimare și funcționării instituțiilor democratice.

Scopul conferinței a fost stabilirea faptelor și comportamentul actorilor în perioada post-electorală. Totodată, s-a încercat stabilirea unor soluții pentru asigurarea respectării drepturilor omului și supremației legii în Moldova. La eveniment au participat peste 60 de persoane, printre care reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Interne, Departamentului Instituțiilor Penitenciare, Curții Supreme de

Justiție, organizațiilor internaționale, partidelor politice, societății civile și mass-media.

Alexandru Postică, directorul executiv al Asociației Promo-LEX , a menționat că numărul întrunirilor după evenimentele din aprilie au scăzut mult comparativ cu anul trecut: „Deși avem o lege mai bună cu privire la întruniri, oamenilor le este frică să se manifeste, să-și exprime opiniile, deoarece sunt deseori intimidăți de către forțele de ordine”. Postica a prezentat un studiu privind evenimentele din 6 și 7 aprilie 2009, care evidențiază faptul că atât colaboratorii poliției, cât și Administrația Publică Locală, nu și-au îndeplinit obligațiile, lăsând întrunirile să scape de sub control.

În același timp, Vadim Grinco, reprezentantul MAI, a afirmat că poliția a făcut tot posibilul pentru a aplana situația pe 7 aprilie: „Organul de poliție are obligația de a asigura ordinea publică. Desigur, nu-i pădure fără uscături și dacă se va demonstra că unii colaboratori au încălcat legea, aceștia vor fi pedepsiți”. Cu toate acestea, Grinco nu a putut să răspundă dacă au fost inițiate investigații interne pe cazuri de abuz din partea colaboratorilor de poliție.

În cadrul evenimentelor din aprilie, poliția a procedat foarte brutal, a recurs la rețineri nejustificate, a folosit pe larg bătăi, maltratări și intimidări. În același timp, în cazurile de detenție au fost implicați un număr important de minori, iar accesul la serviciile medicale nu a fost asigurat. Aceste concluzii se conțin în raportul preliminar „Libertate, siguranța persoanei și tortura: Evenimentele din aprilie 2009 din Moldova”, prezentat în cadrul conferinței de Vanu Jereghi, director executiv, Institutul pentru Drepturile Omului. Jereghi a remarcat că: „Acțiunile poliției au avut ca rezultat 4 cazuri de deces, iar un număr mare de persoane au urmat tratamente de spitalizare și de ambulator”.

Pe de altă parte, Ion Manole, președinte al Asociației Promo-LEX , a evidențiat o mare influență a mass-media asupra

oamenilor: „Populația nu e doar dezinformată, dar și manipulată de mass-media. În rezultat, aceasta percepe întrunirile publice ca evenimente plătite, sau care tind să obțină pe seama oamenilor anumite beneficii și nu ca exprimarea liberă a opiniilor”.

„Comportamentul mass-media nu a întrunit standardele profesionale, principiile etice și deontologice de reflectare a conflictelor”, a afirmat Nadine Gogu, director interimar Centrul Independent de Jurnalism, făcând apel la raportul de monitorizare a presei audiovizuale în perioada post-electorală elaborat de CIJ. Totodată, directorul executiv al Asociației Presei Independente, Petru Macovei, a menționat că mass-media controlată de guvernare continuă promovarea discursului de ură.

Alexandru Arseni, doctor în drept, conferențiar universitar, Catedra „Drept constituțional și administrativ”, USM, a subliniat faptul că în multe cazuri instituțiile statului nu și-au onorat obligațiile constituționale, iar președintele și-a atribuit mai mult drepturi, încălcând astfel Constituția Republicii Moldova. Arseni a concluzionat: „Suveranitatea națională îi aparține poporului, indiferent de originea etnică, de apartenența la o confesie, sau națiune”.

Conferința a fost organizată de Asociația Promo-LEX cu suportul oferit de Black Sea Trust for Regional Cooperation / A Project of the German Marshall Fund.

Marș în susținerea victimelor

torturii la Cahul

19 Iunie 2009 –
Comitetul
Antitortură și
Apărare a Tinerilor
din Cahul, Amnesty
International
Moldova, Asociația
Promo-Lex, Centrul
de Reabilitare a
Victimelor Torturii
„MEMORIA” și
Institutul pentru
Drepturile Omului

vor defășura la Cahul un marș în susținerea victimelor torturii. Evenimentul va avea loc pe 20 iunie 2009, cu începere de la ora 9:00, în fața sediului Primăriei Cahul.

Participanții vor face pauze scurte în fața sediilor Comisariatului de poliție, Procuraturii, Consiliului Raional și Judecătoriei, solicitând luarea unor măsuri pentru stoparea fenomenului torturii în Moldova. Marșul se va finaliza în Piața Horelor, acolo unde vor fi colectate semnături pentru 2 petiții imense adresate autorităților Republicii Moldova de a începe investigații efective asupra cazurilor de tortură și de a trage la răspundere pe cei vinovați.

“Eu însumi sunt o victimă a torturii. Iar dacă abordăm fenomenul în complexitatea sa, atunci deducem că violența generează violența. Acest fapt trebuie să ne stimuleze pentru a combate violența încă din faza ei incipientă. Consider că acțiunea va sensibiliza opinia publică din orașul și raionul Cahul, iar societatea va conștientiza gravitatea fenomenului și se va implica în combaterea acestuia”, a declarat Iurie Crăciuneac, liderul Comitetului Antitortură și Apărare a Tinerilor din Cahul.

Acțiunea din Cahul se desfășoară în cadrul campaniei „Împreună împotriva torturii”, dedicată Zilei Internaționale a ONU pentru Susținerea Victimelor Torturii, marcată în toată lumea pe data de 26 iunie.

Audiovizualul public este în pericol din cauza cenzurii și controlului politic

Conștienți de declinul continuu pe care l-a cunoscut libertatea de exprimare și presa, în larga sa majoritate.

Observând cu îngrijorare acțiunile tot mai virulente de a folosi cele mai importante mijloace electronice și tipărite, publice și private, în scopuri de propagandă xenofobă și antidemocratică.

Constatând lipsa de progrese reale și general recunoscute pe calea transformării Companiei Teleradio – Moldova într-o instituție independentă, profesională și viabilă, care ar servi interesului public și societății în ansamblu.

Ne exprimăm profunda îngrijorare cu privire la rolul pe care audiovizualul public îl joacă în acest moment de criză politică în Republica Moldova, plasându-se pe deplin în serviciul singurului partid aflat la guvernare.

Constatăm astfel că, deși a fost adoptat un Cod al Audiovizualului adaptat celor mai multe dintre standardele europene în domeniu, IPNA Compania „Teleradio-Moldova” continuă să producă, zilnic, știri și emisiuni supuse cenzurii, care corespund preferințelor politice ale

conducerii.

Pe parcursul ultimilor ani, toate monitorizările conținutului de programe ale respectivei Companii, mai ales al programelor sale de știri și de actualități, efectuate atât de experți din interior, cât și din exterior, au demonstrat că aceasta continuă o practică mai veche de a reflecta viața publică, social-economică și politică exclusiv prin optica guvernării, ocolind cele mai grave probleme cu care se confruntă publicul și întreaga societate.

Prin contrast, partidele de opoziție nu numai că nu au avut acces echivalent în programele difuzate de către IPNA Teleradio-Moldova, dar au fost și ținta unor intense campanii de discreditare, negare și prejudiciere a imaginii lor. Monitorizările efectuate de organizațiile noastre în perioada postelectorală (aprilie 2009) confirmă încă o dată faptul că la IPNA Teleradio-Moldova nu s-au produs schimbările necesare, așteptate de public. Posturile publice nu oferă servicii care ar asigura informarea corectă, imparțială, echidistantă a publicului; nu țin cont de convingerile politice ale diferitelor categorii ale populației, și nu asigură echilibrul și pluralismul politico-social, dar și libertatea de exprimare, așa cum prevede Codul Audiovizualului.

Deși oficial nu funcționează nici un comitet de cenzură, la „Teleradio-Moldova” persistă practici pronunțate de cenzură camuflată, exprimată prin îngrădirea accesului persoanelor indezirabile la posturile publice, filtrarea și excluderea subiectelor critice la adresa autorităților, dar și autocenzura la care recurg angajații companiei publice în reflectarea subiectelor de interes public. Aceste forme de cenzură discreditează noțiunea și caracterul public al acestor posturi de televiziune și radio, aducând deservicii societății Republicii Moldova.

Situația devine și mai gravă, dacă luăm în calcul următoarele:

în Republica Moldova în ultimii ani s-a făcut resimțită o concentrare a mass-media atât scrise, cât și audiovizuale care promovează vădit o singură ideologie – cea a partidului de guvernământ, contrar prevederilor constituționale;

în ultimii ani, Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA), fără decizii argumentate și motivate în mod transparent, a repartizat frecvențe în cadrul concursurilor publice unor radiodifuzori (TV NIT, EuTV, Radio Antena C) și a respins solicitările altor radiodifuzori (Radio „Vocea Basarabiei”, ProTV);

în loc să reprezinte societatea civilă (publicul contribuabil), Consiliul de Observatori al IPNA Compania „Teleradio-Moldova” a făcut joncțiune cu administrația Companiei, devenind avocatul acesteia;

în Republica Moldova există până în acest moment un număr impresionant de instituții mediatice, sprijinite direct sau indirect de către stat, fapt care creează condiții de concurență neloială pentru mass-media privată;

instituțiile media care încearcă să practice un jurnalism democratic, prevăzut de legislația națională și internațională, sunt supuse discriminării (dificultăți la acreditare, acces limitat la informația de interes public etc.), hărțuierilor, intimidărilor, coerciției legale, presiunilor fizice și psihice;

controlul extins asupra mass-media oferă partidului de guvernământ resurse administrative și propagandistice comparabile doar cu cele din perioada sovietică.

Conștienți de actuala situație din domeniu, importanța audiovizualului public și a altor mijloace de informare și educație democratică a cetățeanului, considerăm de datoria noastră să aducem la cunoștință opiniei publice următoarele priorități:

– Chemăm autoritățile Republicii Moldova să abandoneze public actualele practici de interferență și control în activitatea mass-media, ingerințe care contravin atât legislației

naționale, cât și celei europene;

– Invităm CCA să supravegheze cu mai multă rigurozitate și profesionalism activitatea radiodifuzorilor publici și privați în conformitate cu legislația în vigoare și să asigure respectarea prevederilor Codului audiovizualului de către aceștia;

– Atragem atenția CO al IPNA Compania „Teleradio-Moldova” că este timpul să-și asume responsabilitatea pentru situația existentă în domeniul său de competență, inclusiv față de existența unor politici editoriale tendențioase și partizane ale administrației IPNA față de partidul de guvernământ;

– Chemăm administrația IPNA Compania „Teleradio-Moldova” să asigure integral respectarea principiilor pluralismului de opinii, eliminând impedimentele existente în activitatea jurnaliștilor, astfel încât aceștia să-și poată manifesta liber spiritul critic în raport cu autoritățile;

– Invităm administrația IPNA Compania „Teleradio-Moldova” să asigure respectarea atât a prevederilor Codului audiovizualului, Codului de conduită al radiodifuzorului, cât și a standardelor naționale și internaționale de deontologie profesională.

Semnatarii declarației au ferma convingere că doar în asemenea situație în Republica Moldova poate fi edificat un serviciu realmente public de radio și televiziune și doar în asemenea situație mass-media poate să-și adjuce utilitatea publică și legitimitatea socială.

Întru atingerea acestor deziderate, semnatarii declarației consideră oportună o dezbatere publică de amploare cu implicarea factorilor vizați, care ar identifica modalitățile de activitate a serviciului public veritabil de radio și de televiziune, în măsură să contribuie la dezvoltarea democrației în Republica Moldova.

Asociația Presei Electronice din Moldova
Centrul Independent de Jurnalism
Asociația Presei Independente
IDIS Viitorul
Centrul de Investigații Jurnalistice
Centrul „Acces-info”
Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului din Moldova
Coaliția pentru Alegeri Libere și Corecte – Coaliția 2009
Uniunea Jurnaliștilor din Moldova
Asociația Promo-LEX
Business Consulting Institute

La Curtea Europeana a Drepturilor Omului au avut loc audieri în trei cauze contra Moldovei și Rusiei

La 9 iunie 2009, ora 09:00, au avut loc audieri în fața Camerei a Patra a Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la admisibilitatea și la fondul cauzelor Căldare și alți 42 c. Moldovei și Rusiei (cererea nr. 8252/05), Catan și alți 27 c. Moldovei și Rusiei (cererea nr. 43370/04) și Cervaschi și alți 98 c. Moldovei și Rusiei (cererea nr. 18454/06).

Reclamanții sunt cetățeni ai Republicii Moldova care locuiesc

în regiunea transnistreană a Moldovei. Fiecare cerere se referă la o școală distinctă cu predarea în limba română și a fost depusă de către un grup de părinți, copii și profesori.

Reclamanții s-au plâns că ei au fost intimidați de către administrația de la Tiraspol din cauza dorinței lor de a continua predarea în școli în limba română cu grafia latină potrivit curriculum-ului moldovenesc. Ei au invocat violarea art. 3 CEDO (interzicerea tratamentului inuman și degradant), a art. 8 CEDO (dreptul la respectarea vieții private și familiale), a art. 14 CEDO (interzicerea discriminării) și a art. 2 al Protocolului nr. 1 la CEDO (dreptul la instruire).

Reclamanții au adresat numeroase plângeri autorităților Federației Ruse, având în vedere faptul că cea mai mare parte a liderilor administrației de la Tiraspol sunt cetățeni ruși, unii dintre aceștia fiind chiar decorați de către autoritățile Rusiei; Federația Rusă continuă să aibă trupe care staționează în Transnistria; și este mediator în conflictul între Moldova și regimul secesionist de la Tiraspol. Ministerul Afacerilor Externe al Federației Ruse a răspuns utilizând fraze generale despre depășirea conflictului în privința școlile de limbă moldovenească din RMN și a atenționat asupra pericolului utilizării forței în rezolvarea conflictului, recomandând folosirea negocierilor.

Reclamanții s-au plâns și autorităților moldave, care, în pofida promisiunilor de soluționare a situației școlilor de limbă română, nu au reușit să rezolve problema.

Reclamanții au indicat că în RMN sunt 92,000 de elevi. În timp ce, în 1989, moldovenii reprezentau 40% din populație, ucrainenii – 26% și rușii – 26%, această proporție este departe de a fi respectată în școlile din RMN: în 82% din școli curriculum-ul este elaborat în limba rusă, în 13.5% curriculum-ul este în limba moldovenească/română cu grafie chirilică, în 3.8% curriculum-ul este în limba moldovenească/română cu grafie latină și în 0.7% – în limba ucraineană.

Din partea Guvernului Republicii Moldova la audieri a participat Vladimir GROSU, Agentul Guvernamental al Republicii Moldova în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, fiind asistat de Ina Rusu, angajată a Direcției Principale Agent Guvernamental, Ministerul Justiției.

Din partea Guvernului Federației Ruse la audieri a participat: Georgy Matyushkin, Agentul Guvernamental al Federației Ruse fiind asistat de: 1) Dna Oxana Sirotkina, Șef al Secției Examinare a Cererilor în Materie Civilă al Departamentului de Reprezentare al Federației Ruse la CEDO 2) Dna Oxana Yurchenko, Șef adjunct al Secției de Examinare a Cererilor în Materie Civilă al Departamentului de Reprezentare al Federației Ruse la CEDO; 3) Dna Irina Koganova, Consilier Principal al Secției Examinare a Cererilor în Materie Civilă al Departamentului de Reprezentare al Federației Ruse la CEDO; 4) Dl Nikolay Fomin, Șef Adjunct al Departamentului II CSI; 5) Dna Tatiana Kleymenova, Atașat al Departamentului pentru Cooperare Umanitară Internațională și Drepturile Omului al Ministerului Afacerilor Externe al Federației Ruse; 6) Dl Alexander Makhnev, Șef al Grupului (cu privire la activitățile de menținere a păcii) din cadrul primului Departament al Forțelor Terestre al Ministerului Apărării al Federației Ruse.

Reclamanții au fost reprezentați de către Ion Manole și Alexandru Postica, avocați, juriști la Asociația "Promo-LEX ", fiind asistați de Doina Ioana Străisteanu și Iain Byrne, juriști la [INTERIGHTS](#), și reclamantul Tihovschi Andrei.

Circumstanțele cauzei Catan și alți 27 c. Moldovei și Rusiei

Liceul „Evricea” din Rîbnița este unul dintre cele 6 licee din RMN în care predarea are loc în limba română cu grafie chirilică. În acest liceu studiază circa 600 elevi.

La 18 august 1994, administrația de la Tiraspol a interzis folosirea grafiei latine în școală.

Din 1997, liceul „Evricea” a folosit sediul din str. Gagarin și era înregistrat la Ministerul Educației din Moldova, folosind curriculum-ul moldovenesc și grafia latină și fiind finanțat

din fonduri ale Republicii Moldova. În 1999, regimul de la Tiraspol a ordonat ca toate școlile aparținând altor state și funcționând pe teritoriul regiunii Transnistrene să fie înregistrate la autoritățile „RMN”, în caz contrar ele nu vor fi recunoscute și vor fi private de drepturile lor.

Liceul „Evricea” a refuzat să se înregistreze, deoarece aceasta presupunea folosirea grafiei chirilice impuse de administrația de la Tiraspol și priva liceele de sponsorizarea oferită de Ministerul Educației al Republicii Moldova. La 26 februarie 2004, clădirea folosită de liceu a fost transferată de către transnistrenii administrației Departamentului de Educație din Rîbnița. Ei au reiterat cererea lor de înregistrare în sistemul de educație al „RMN”.

La 14 iulie 2004, transnistrenii au închis toate școlile care foloseau grafia latină. Părinții, elevii și profesorii liceului „Evricea” au început a păzi liceul pe parcursul zilei și a nopții. La 29 iulie 2004, poliția transnistreană a pătruns în liceu și a evacuat femeile și copiii care se aflau înăuntru. Cinci bărbați care se aflau în clădire au fost arestați și sancționați cu 3 sau 5 zile arest administrativ. În aceeași zi, soțul directoarei liceului a fost arestat în stradă și sancționat cu 7 zile de arest administrativ pentru încălcarea ordinii publice. În următoarele zile, poliția și funcționari publici din cadrul Departamentului de Educație din Rîbnița au vizitat părinții copiilor care își făceau studiile la liceu și le-au cerut să-și transfere copiii în altă școală înregistrată în RMN, amenințându-i că vor fi concediați sau chiar vor fi lipsiți de drepturile părintești. Ca urmare a presiunii, mulți părinți au transferat copiii lor în alte școli.

În urma intervenției Misiunii OSCE în Moldova, în septembrie 2004, liceul a fost înregistrat la Camera de Înregistrare de la Tiraspol în calitate de instituție de învățământ privată, însă nu a putut să-și reia activitatea din cauza lipsei de sediu. De abia la 2 octombrie 2004, regimul RMN a permis liceului să se deschidă în altă clădire nefinisată, în care anterior și-a avut sediul o grădiniță. Liceul a fost obligat

să folosească grafia chirilică și curriculum-ul elaborat de administrația regiunii transnistreneși nu a avut telefon.

Circumstanțele cauzei Căldare și alți 42 c. Moldovei și Rusiei (cererea 8252/05)

Și în Liceul Alexandru cel Bun din Tighina predarea are loc în grafie latină. Reclamanții sunt elevii și părinții elevilor din liceul Alexandru cel Bun, unde înainte de evenimentele desfășurate studiau 1600 copii. Liceul era situat pe strada Kosmodemianskaia, era înregistrat la Ministerul Educației din Moldova, folosind curriculum-ul moldovenesc și grafia latină și fiind finanțat din fonduri ale Republicii Moldova.

Pe 4 iunie 2004, administrația de la Tiraspol a avertizat liceul să se înregistreze la autoritățile regiunii, în caz contrar, acesta va fi închis, iar conducerii liceului îi vor fi aplicate măsuri disciplinare. Pe 14 iulie 2004, transnistrenii au închis toate școlile care foloseau grafia latină.

Pe 18 iulie 2004 liceul a fost deconectat de la sistemul de electricitate și apă, iar pe 19 iulie administrația liceului a fost înștiințată că nu va mai putea utiliza sediul de pe strada Kosmodemianskaia. În pofida faptului, profesorii, elevii și părinții au rămas în clădire, refuzând să plece. Poliția transnistreană au înconjurat clădirea. Aceștia s-au retras pe 28 iulie 2004.

În urma acestor incidente, 200 elevi au părăsit liceul, în care au rămas să studieze 1 400 de elevi.

Pe 20 septembrie 2004, în urma unei serii de negocieri cu diverși observatori internaționali, inclusiv Consiliul Europei, liceul a fost reconectat la sistemul de electricitate și apă. Administrația de la Tiraspol a permis liceului să-și reînceapă activitatea, dar a fost obligată să utilizeze grafia chirilică, impusă de regimul transnistrean.

Ca reacție la cele descrise mai sus și situația din alte școli, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, Comisarul pentru Drepturile Omului și OSCE și-au exprimat îngrijorarea privind dificultățile serioase pe care sunt nevoite să le

întâmpine școlile din regiunea transnistreană ce utilizează grafia latină, din cauza măsurilor întreprinse de regimul de la Tiraspol.

Circumstanțele cauzei Cercavschi și alți 98 c. Moldovei și Rusiei (cererea nr. 18454/06)

Liceul din Grigoriopol utiliza grafia chirilică, în conformitate cu curriculum-ul adoptat de administrația de la Tiraspol. Reclamanții sunt profesorii, elevii și părinții elevilor și în această școală, care este situată astăzi în Doroțcaia. Înainte de evenimente petrecute, în liceu studiau 520 elevi, la momentul de față au rămas 200.

În 1996, la cererea părinții copiilor, liceul a înaintat o serie de petiții regimului de la Tiraspol, solicitând permisiunea de a utiliza grafia latină. Ca rezultat, în perioada 1996 – 2002, regimul de la Tiraspol a întreprins o serie de măsuri pentru a descuraja cererea acestora, fiind pornită o campanie de informare ostilă, intimidări și amenințări din partea forțelor de securitate.

Aceste măsuri au atins punctul culminant când pe 22 august 2002 poliția transnistreană a atacat liceul și a evacuat profesorii, elevii și părinții elevilor. Pe 28 august 2002, președintele Comitetului de Elevi a fost arestat și condamnat la 15 zile de arest administrativ.

Ministerul Educației al Moldovei a hotărât să transfere temporar liceul în Doroțcaia, un sat ce se află la depărtare de 20 km de la Grigoriopol și se află sub controlul autorităților moldovenești. În fiecare zi, elevii și profesorii, care mergeau spre Doroțcaia, erau supuși controalelor, umilințelor, erau scuipați și injurați de poliția locală și funcționari publici. În urma acestor incidente, 300 elevi au părăsit școala.

În aprilie 2002, părinții și profesorii au reiterat cererea de a fi înregistrați de Ministerul Educației al Moldovei și de a utiliza grafia latină. Cererea lor a fost respinsă de regimul de la Tiraspol.

Prin urmare, școala a înaintat o serie de petiții și plângeri

privind situația școlilor OSCE, Organizației Națiunilor Unite și autorităților din Rusia și Moldova. Autoritățile rusești au atenționat Moldova și regiunea transnistreană asupra pericolului utilizării forței în rezolvarea conflictului, recomandând folosirea negocierilor, autoritățile din Moldova au declarat reclamanților că nu pot să ofere ajutor.

Pretenții

Reclamanții au invocat imposibilitatea folosirii clădirilor de pe adresele care se aflau și că ei au fost intimidați de către regimul de la Tiraspol, deoarece au ales să folosească grafia latină.

Reclamanții s-au plâns că copiii lor au fost obligați să studieze într-o limbă artificială creată de autoritățile sovietice, adică limba moldovenească/română cu grafie chirilică. Mai mult ca atât, ei au fost obligați să învețe după curriculum-ul elaborat de transnistreni, care a fost inspirat din teoria și metodele de denaționalizare a populației locale inițiate în regiunea transnistreana în 1924. Reclamanții au susținut că curriculum-ul cultiva ostilități în privința autorităților legitime moldovenești, limbii moldovenești/române, istoriei, culturii și valorilor caracteristice teritoriului de pe malul drept al Nistrului (care se află sub controlul Moldovei). Disciplinele istoria și limba maternă nu erau prezentate într-o formă obiectivă și critică, dimpotrivă, acestea erau folosite ca instrumente de propagandă și îndoctrinare. Astfel, instruirea copiilor în școli nu era bazată pe valori ale unei societăți democratice și nu corespundea convingerilor filosofice ale părinților. Aceasta constituia o încălcare a dreptului lor la instruire și predare conform convingerilor lor filosofice garantate de art. 2 al Protocolului nr. 1 la CEDO, după cum a fost interpretat de Curte în numeroase cauze, inter alia, în cauza Kjeldsen, Busk Madsen and Pedersen v. Denmark (hotărâre din 7 decembrie 1976, Seria A nr. 23).

În continuare, ei s-au plâns de discriminare pe motive etnice,

care denotă o lipsă de respect din partea autorităților regiunii față de cultura și etnia lor. Șocul și stresul pe care ei l-au simțit în urma discriminării, se încadrează într-un tratament contrar art. 3 CEDO. În această privință, ei s-au referit la cauza Abdulaziz Cabales and Balkandali v. United Kingdom (hotărâre din 28 mai 1985, Seria A nr. 94).

Ei au mai afirmat că, având în vedere amenințările, persecuțiile și bătaia de joc la care ei și familiile lor au fost supuși în mod regulat, ei se tem pentru securitatea lor fizică și, în acest sens, au invocat art. 3 și 8 CEDO și hotărârea Curții în cauza Belgian Linguistics case (hotărâre din 23 iulie 1968, Seria A nr. 6).

De asemenea, ei au mai invocat art. 13 și 14 CEDO în colaborare cu art. 3 și 8 CEDO și art. 2 al Protocolului nr. 1 la CEDO.

Reclamanții au considerat că autoritățile moldave erau responsabile, deoarece Transnistria este o parte a Moldovei și, prin urmare, autoritățile moldovene au obligația pozitivă să asigure drepturile reclamanților. Ei au mai considerat că autoritățile ruse sunt responsabile de violările menționate, deoarece teritoriul Transnistriei se află de facto sub controlul Rusiei.

***

Întrebările Curții adresate părților:

Cu privire la admisibilitate

1. Se află oare reclamanții sub jurisdicția Moldovei și/sau a Rusiei prin prisma art. 1 CEDO, după cum a fost interpretat de Curte, inter alia, în cauza Ilașcu și alții c. Moldovei și Rusiei (cererea nr. 48787/99, ECHR 2004-VII), având în vedere circumstanțele prezentelor cauze?

În special, în lumina cauzei Ilașcu și alții, poate fi angajată responsabilitatea Guvernelor pârâte prin prisma Convenției, în virtutea obligațiilor lor pozitive de a asigura drepturile reclamanților garantate de CEDO?

Au existat careva evoluții după cauza Ilașcu și alții care ar

putea afecta responsabilitatea vreunei din statele contractante?

2. Dacă este angajată responsabilitatea unui sau a ambelor Guverne pârâte, există oare căi eficiente de atac care au trebuit să fie epuizate potrivit art. 35 CEDO anterior depunerii prezentelor cereri?

Cu privire la fond

1. Măsurile aplicate împotriva reclamanților constituie oare o violare a drepturilor lor garantate de art. 8 de sine-stătător sau în colaborare cu art. 14 CEDO?

2. Măsurile aplicate împotriva reclamanților constituie oare o violare a drepturilor lor garantate de art. 2 al Protocolului nr. 1 la CEDO de sine-stătător sau în colaborare cu art. 14 CEDO?

Înregistrarea video a audierilor este disponibilă pe pagina web a Curții

http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Press/Multimedia/Webcasts+of+public+hearings/webcastEN_media?&p_url=20090609-1/lang/

*Pentru informații suplimentare vă rugăm să contactați:
Asociația Promo-LEX , Ion Manole,
tel. (+373 22) 45 00 24, e-mail: info@promolex.md.*